

Nezasedena vrzel marksizma

Nedavno je na okrogli mizi s tematiko filozofije znanosti nek zablodeli profesor, ki pač na to temo ni imel kaj reči, začel rohneti, kako da je naša revija marksistična oz. frankfurtska, kar se vidi iz njenega imena, ki obeta neutemeljeno kritiko znanosti. S tako argumentacijo bi za vsakega Petra mislili, da je iz marmorja, Kantovo Kritiko čistega uma pa uvrstili na indeks osumljenih. Kakorkoli vsebinsko čudaški je že bil ta izpad, pa je izražal značilno logiko Slovencev v devetdesetih. Nesposobnost dialoga in tolerance, strah pred drugačnim mnenjem in to, da bi morali korigirati svojega, skratka strah pred neznosno pluralnostjo diskurzov, jih sili, da se zapirajo v ideološke krožke, ki se borijo za izpraznjeno hegemonsko mesto marksizma. Najbolj upravičen do praznega prestola bi naj bil tisti, ki ga je prejšnji režim najbolj preganjal. Zato danes teže argumentov in tehtne, strpne in umirjene razprave zamenjuje ritual jadikovanja in oznanjanja mladostnih travm ter krivic, ki jim jih je (dozdevoma) zakrivil komunizem. Vsak bi bil rad žrtev in iztržil nekaj odškodnine. Celo "logiki" se ujamejo v ta ritual samopomilovanja, čeprav smo študentje napravili kar nekaj izpitov in kolokvijev po njihovem programu, ne da bi v tem čutili kakega izrazitega protikomunističnega naboja. Edina filozofska smer, ki je družbeno angažirane študente v sedemdesetih zagrabila bolj kot fenomenologija, eksistencializem in katolicizem prejšnje generacije, je bil nekakšen antisocialistični marksizem, ki je obsegal avtorje od Wilhelma Reicha do Herberta Marcuseja, ki so inspirirali v študentskem gibanju porojeno "novo levico". Ta nova levica, ki je poudarjala spontanost in upor sistemsko diriganemu življenju, se je zdela pravi nasprotnik organiziranim silam socialističnega samoupravljanja (glej poglavje o anarholiberalizmu v Kardeljevih Smereh razvoja socialističnega samoupravljanja). V glasilu Komunist so ostro napadli tovrstne odklone z oznako MMM (Marx-Mao-Marcuse). Frankfurtovcji (Adorno, Horkheimer, zlasti pa Marcuse) so bili v Vzhodnoevropskih deželah nezaželeni in prepovedani. Nasprotno pa v Nemčiji (ex-Zahodni) ni intelektualca z desnice, ki bi mislil kaj žalega, ko bi za Ernsta Blocha rekel, da je marksist. Zdaj pa nam tu nekaj razumniških presrancev v stilu Kolakowskega grozi, da smo marksisti. Če mislim, da mi pri analizi postsocialistične družbe (poleg drugih) imajo kaj povedati tudi Marx, Gramsci ali Benjamin, potem sem seveda tudi marksist. So fuckin' what! Ker me ne zanima niti prejšnja niti kakšna nova intelektualistična hegemonška pozicija, se me tovrstno etiketiranje ne tiče.

Verjamem, da imajo o deželici z uradno priznano četrtemilijonsko množico revežev, visoko nezaposlenostjo in inflacijo, brezpravnim delom in liberalnim kapitalizmom, organiziranim kriminalom, dvomljivim mednarodnim slovesom, politično partitokracijo, agresivnim klerom, kulturnimi mastodonti, omejenimi mediji itd., intelektualne oz. filozofske smeri povedati več, kot so si upale v sedemdesetih in osemdesetih. Ne vem pa, zakaj tega ne povedo, ne da bi čakale strankarskih ukazov. Je intelektualna puščoba posledica intelektualnega puščavništva, ki nam ga omogočajo slonokoščeni stolpi akademskih institucij in v katero nas tlačijo skomercializirani mediji, ki prenesejo le skrajno banalne tematike?

Postmodernistična apologija površinskosti, ki izvotli tradicionalen vzorec delitve na pojav in bistvo, ki ga je treba uzreti kot tisto pravo resnico, se zadovolji s praznostjo izvotlenega. Ni pa problem v njegovi praznosti, marveč v ničevosti, ki je posledica poenotenja ozadnih logik. Kjerkoli zagrebemo po površini neskončno pisane površine, uzremo uniformno logiko komercializma in administrativnega discipliniranja. Nepregledna pisanost blag je le površinska, v osnovi srečujemo eno in isto masovno sproducirano bistvo. Na več kot tridesetih kanalih kableske televizije se srečujemo z istimi ali kvečjemu enakimi nadaljevankami, ki poskušajo brez pravega uspeha zadovoljiti našo potrebo po skopneli realnosti. Uniformen vsakdan prekladanja obrazcev in buljenja v monitor nas spravi v sterilen svet senzorne deprivacije, ki ga kompenzira trušč embalažnih dražljajev. Gledanje televizije "semplamo" s hitro menjavo kanalov kot kakšen DJ. Le videospote na MTVju lahko konzumiramo takšne, kot so, ker so že vkrojeni tako, da zadovoljujejo našo percepcijsko lakoto.

Za intelektualni angažma oz. kritiko tistih, ki jim je to poslanstvo ali pa zgolj priložnostna zabava, je dovolj priložnosti. Zmerjali jih (nas) bodo, da so marksisti, utopisti, ekstremisti ipd., bojim pa se, da se bodo te zmerljivke sčasoma poenotile v očitek, da si intelektualci.

Darij Zadnikar